

ЗУСТРІЧ ІЗ АВСТРІЄЮ У ДРОГОБИЧІ

Упродовж кількох останніх років Дрогобич став місцем зустрічей науковців, письменників, діячів культури і політиків України, Австрії та інших європейських країн. Нагода для таких зустрічей — Дні Австрії в Галичині (в даному випадку — у Дрогобичі та на Дрогобищині), що стали знаковим науково-культурним форумом. Як і в попередні роки, центром форуму був Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка. Патронат Днів Австрії у Дрогобичі здійснювали Посол Республіки Австрії в Україні Герміне Поппеллер, експ-віце-канцлер Австрії Едгард Бусек, ректор Інсбрукського університету Тільманн Мерк, ректор університету-господаря Надія Скотна, атакше з питань науки та освіти Австрії у Львові

Андреас Веннінгер, представники Віденського магістрату Оскар Вавра і Губерт Крістіан Егальт, почесний Консул Республіки Австрії у Львові Ярослав Наконечний, міський голова Дрогобича Тарас Метик, почесні доктори Дрогобицького ДПУ ім. Івана Франка, австрійські науковці Крістіне Доллінгер і Петер Штегер. До оргкомітету Днів увійшли директор Австрійської бібліотеки в Дрогобичі Ярослав Лопушинський, професор Інсбрукського університету Йозеф Айгнер, представник Віденського магістрату Томас Реш, науковці Дрогобицького ДПУ. Дні Австрії у Дрогобичі відбулися за сприяння Представництва Австрійської служби академічних обмінів у Львові, Відділу міжнародних зв'язків Віденського магістрату, Австрійського культурного форуму в Києві, Австрійського культурного об'єднання, відділів культури магістратів Відня та Інсбрука, Австрійського товариства літератури.

Програма Форуму виявилася настільки насиченою змістовно, обґрунтованою структурно і багатою за формами, що може служити взірцем для підготовки й організації подібних міжнародних науково-культурних заходів. Насамперед, упродовж усіх Днів Австрії у Дрогобичі діяла краєзнавча історико-культурна виставка "Тримісто: Дрогобич — Борислав — Трускавець доби Габсбургів у світлі музейних документів і артефактів (XIX — початок XX століття)". На відкритті Днів з вітальним словом до присутніх звернулися Посол Республіки Австрії в Україні Герміне Поппеллер, ректор університету-господаря Надія Скотна, Представник ректора Інсбрукського університету Барбара Тассер, атакше з питань науки та освіти Австрії у Львові Андреас Веннінгер, почесний Консул Республіки Австрії у Львові Ярослав Наконечний, почесний Консул Республіки Австрії у Чернівцях Сергій Осачук, міський голова Дрогобича Тарас Метик.

Цікавим явищем першого дня українсько-австрійської зустрічі стала культурологічна дискусія з письменником Юрком Прохаськом "Старий і новий міф Галичини: ідентичні та амбівалентні погляди австрійців і українців на історичну і культурологічну проблему", модератором якої виступив Сергій Осачук. Цього ж дня у мерії Дрогобича відбувся прийом дипломатичних і громадських діячів України та Австрії і пройшла зустріч учасників і гостей Днів із Послом Республіки Австрії в Україні Герміне Поппеллер. Особливим звучанням відзначилась

дискусія за круглим столом "Дрогобич на шляху австрійсько-українського партнерства міст" за участю Герміне Поппелер, Надії Скотної, Ярослава Наконечного, Сергія Осачука, діячів австрійської та української науки і культури.

Яскравою була літературознавча мозаїка днів Австрії у Дрогобичі, яка включала літературні читання за творчістю австрійських та українських письменників (Бернда Шухтера, Зігфріда Бернфельда, Софії Андрухович, Александра Гранаха, Егона Фріделя, Юрка Прохаська та інших), дискусію "Сусідство культур" з участю майстрів пера обох країн, презентацію книг ("Сізіф, або Межі виховання" Зігфріда Бернфельда, "Фелікс Австрія" Софії Андрухович), круглий стіл "Австрійська література в Україні" (у його рамках власне бачення австрійсько-українських літературних взаємин показали Йоганн Зоннлітнер, Якуб Форст-Батталья, Іван Зимомря, Петро Рихло, Микола Воробей та інші), лінгвокраїнознавчий семінар для студентів і вчителів німецької мови (на базі Інституту іноземних мов педуніверситету), науковий семінар "Австрійсько-українські літературні, мовні та культурні взаємини". Більшість заходів літературознавчого плану проходила на базі Австрійської бібліотеки у

Дрогобичі.

Культурно-освітній сектор включав обмін думками і досвідом між навчальними закладами-партнерами України й Австрії, зустріч делегацій гімназистів з м.Адмонта (Австрія) з учнями Дрогобицького педагогічного ліцею, обговорення програм академічної мобільності студентів, а також можливостей працевлаштування випускників вищих закладів освіти в Україні та Австрії, а також круглий стіл "Виховання, раціональність і влада. Критика виховання Зігфріда Бернфельда та її сучасний стан". Оригінальним елементом цієї частини програми Форуму стали науково-культурні подорожі та екскурсії Дрогобичем, його околицями, тематичні поїздки в Карпати, об'єднані спільною проблематикою "Австрійський, польський чи український: Дрогобич у пошуках свого місця в історії".

Мистецький супровід заходів Форуму здійснювали піаністи Леся Барщик і Роман Хрипун (Дрогобич), дует Марта і Райнгард Швайцер (м.Тіроль, Австрія), ансамбль інструментальної музики "Намісто" (Дрогобич). Учасники Днів відвідали низку музеїв, в тому числі Літературно-меморіальний музей Івана Франка, краєзнавчий музей "Гуцульщина", Музей народних музичних інструментів Романа Кумпика, Музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й.Кобринського, Музей писанки, спостерігали за майстер-класом гончарки Іванни Козар, гостювали в гуцульській родині, де слухали народних музик і смакували домашнім гуцульським сиром, а після тірольського майстер-класу з приготування кнудлів дегустували цей витвір кулінарного мистецтва з українським пивом і тірольським шнапсом.

Наймасштабнішим явищем Днів культури Австрії у Дрогобичі став науковий семінар "Регіони транзиту: історія і культура Тіролю та Карпат", який проходив упродовж перших трьох днів Форуму в Австрійській бібліотеці Дрогобича та в Інституті іноземних мов педагогічного університету. Над проблематикою семінару працювали українські, австрійські,

польські, турецькі і німецькі дослідники. Вони, зокрема, аналізували опозицію "Батьківщина — міграція" (професор Інсбрукського університету Петер Штегер), релігійну освіту як фактор особистісної орієнтації у міжкультурному світі (професор Оснабрюкського університету Петер Граф, Німеччина), особливості українсько-австрійських літературних взаємин (професор Чернівецького НУ ім. Юрія Федьковича Петро Рихло), літературу і літературне життя у Тіролі (письменник Бернд Шухтер, Австрія; науковці Варшавського університету Едвард Бялек і Катажина Новаковська), творчий шлях австрійських митців у контексті зв'язків з Україною (доцент Дрогобицького ДПУ ім. Івана Франка Ярослав Лопушанський), творчість окремих представників австрійської літератури (доцент Харківського НУ ім. Василя Каразіна Олена Белозорова; науковець Вроцлавського університету Кшиштоф Гуця; професор Ататюркського університету Джемілья Еркан, Туреччина), історичні аспекти австрійсько-українських відносин (професор Люблінського університету Гжегож Юзефчук, доценти Дрогобицького ДПУ

Віра Меньок і Богдан Лазарак, професор Київського НУ ім. Тараса Шевченка Тарас Кияк, науковець Віденського університету Вера Фабер, професор Дрогобицького ДПУ Володимир Кемінь) та інші проблеми.

Модератором одного із засідань наукового семінару "Регіони транзиту: історія і культура Тіролю та Карпат" виступила кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології нашої академії Оріса Маруцько. Під її керівництвом науковці висвітлювали проблеми австрійської літератури повоєнного періоду, творчість представників австрійського авангарду, соціокультурні особливості австрійської есеїстики.

Учасникам Днів Австрії у Дрогобичі презентовано науковий збірник "Компаративні дослідження австрійсько-українських літературних, мовних і культурних контактів", до якого увійшли матеріали Міжнародної наукової конференції "Галичина періоду Першої світової війни у літературі, мистецтві та історії". У книзі не лише висвітлюються воєнні події, соціально-політичні та культурні процеси у західних регіонах України до і під час Світової війни, а й у низці статей здійснюється аналіз австрійсько-українських відносин кінця XIX — початку XX століття.

Дні Австрії у Дрогобичі, участь у них науковців, митців і політиків продемонстрували високий потенціал і широкі можливості європейського полікультурного простору для культурно-освітньої та літературно-художньої співпраці європейських країн, для розвитку культури, літератури, мистецтва й освіти кожної країни зокрема.

НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

Відділ освіти Кременецької райдержадміністрації, працівники психологічної служби Кременецького ліцею ім. Уласа Самчука з участю науковців Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка на базі Кременецького районного центру дитячої творчості провели науково-практичний семінар "Психологічні аспекти формування громадянської та національної самосвідомості учнівської молоді".

У роботі семінару брали участь соціальні педагоги і практичні психологи загальноосвітніх шкіл району. Практичні питання організації та проведення цього важливого науково-методичного заходу вирішували методист-психолог райметодкабінету відділу освіти Кременецької РДА Тетяна Систалюк і представники психологічної служби Кременецького ліцею ім. Уласа Самчука, соціальний педагог Зеновія Софіянчук і практичний психолог Вікторія Пархута. Саме вони взяли на себе виконання основної частини програми семінару.

Методист-психолог райметодкабінету Тетяна Систалюк виступила з методичним повідомленням "Засоби формування національної свідомості: мова, міфологія, культура, релігія". Працівники психологічної служби Кременецького ліцею Зеновія Софіянчук і Вікторія Пархута конкретизували проблематику науково-практичного семінару темою "Національна самосвідомість учнів Кременецького ліцею ім. Уласа Самчука: практичний аспект". Майстер-клас із формування національної самосвідомості засобами фольклору, поведень Зеновією Софіянчук з її вихованнями у формі театралізованого дійства "Козацькому роду нема переводу", став підтвердженням практичного характеру форуму педагогів загальноосвітніх шкіл.

Науково-теоретичний аспект семінару забезпечила ґрунтовна доповідь кандидата психологічних наук, доцента кафедри педагогіки і психології нашої академії, докторанта Східноєвропейського НУ ім. Лесі Українки Наталії Савелюк "Громадянська та національна свідомість особистості: на перетині світу і самосприйняття". Визначивши національну свідомість і самосвідомість як усвідомлення себе частиною національної спільноти та оцінку себе як носія національних цінностей, науковець наголошує, що громадянська свідомість виникає з появою

перших державницьких утворень, а тому відносно розмежування національної, громадянської і політичної свідомості доцільно здійснювати в таких аспектах: національна — ставлення до власної нації, громадянська — ставлення до своєї Батьківщини, політична — ціннісне сприйняття політичної системи.

Автор переконує, що формування громадянської свідомості — найскладніший процес у порівнянні з формуванням свідомості національної, політичної чи моральної. На підтвердження цієї думки вона звертається до сучасних українських реалій: всенародне національне самовизначення відбулось на історичному референдумі 1991 року; політична свідомість громадян дає про себе знати на кожних чергових виборах через вільний політичний вибір серед багатьох політичних сил, а втілення базових цінностей громадянського суспільства, отже і громадянської єдності, звідси — й формування громадянської свідомості — ще не досягнуто.

Смислові поля національної, громадянської і політичної свідомості відображають споконвічну проблему пошуку шляхів гармонізації особистісних цінностей із цінностями надіндивідуальними — національними, соціальними. Автор провела власні емпіричні дослідження, зорієнтовані на вивчення розуміння респондентами (ними, в основному, були представники студентської та учнівської молоді) понять "українець", "громадянин", "національність" і "громадянство", "власна громадянськість" і "громадянськість співвітчизників" у їх співвідношенні.

Виявилося, що лише частина опитаних вважає терміни "я як українець" і "я як громадянин" ідентичними. Молодь стверджує, що зрілого національно свідомого громадянина характеризують такі риси: духовна прив'язаність до своєї країни (36 %), належний рівень національної самосвідомості та поведінки (18 %), висока правова свідомість та законотриманість (14 %), висока моральність і толерантність у відношенні до оточення (12 %), належна екологічна свідомість (8 %), самовдосконалення заради спільноти (6 %), громадсько-політична активність (4%),

наявність економічного інтересу в національній економічній ситуації (2 %). Характеризуючи рідну країну, молоді громадяни використовують такі опозиційні категорії: "справедлива — несправедлива" — 175 оцінок, "демократична — недемократична" — 137, "прогресуюча — деградує" — 112, "матеріально багата — матеріально бідна" — 64, "єдина — роз'єднана" — 54, "щаслива — нещаслива" — 27 оцінок.

Показовими є вербальні реакції респондентів на слова-стимули "Батьківщина", "державна", "нація", "Україна". Батьківщина — це "рідний край, рідна земля" (99 відповідей), "мій дім, село, місто" (86), "сім'я, родина" (56), "Україна, українці" (48), "природа" (34), "країна, держава" (22). Під державою юні громадяни розуміють "владу, політику" (144), "націю, народ" (45), "країну, територію" (42), "Україну" (33), "населення" (21). Для багатьох із них Україна — це "державна, країна" (94), "Батьківщина" (89), "моя, рідна" (36), "природне середовище" (35), "незалежність" (26), "родина" (19). 69 опитаних студентів поняття "нація" сприймають як народ, 65 — як населення, 55 — як українців, 30 — як елементи національної культури і 29 — як єдність, спільноту.

На основі аналізу матеріалів соціологічного дослідження автор визначає окремі рекомендації: необхідно формувати свідомість не просто українця, а українця-громадянина, патріота української держави; в конкретній виховній роботі важливо застосовувати слова, ціннісні за змістом, емоційні за формою та позитивні за впливом.

У контексті заключної рекомендації науково-практичний семінар, проведений фахівцями психологічної служби ліцею, методкабінету відділу освіти РДА і з участю наших науковців, був ціннісним за науковим змістом, емоційним за формами проведення та корисним за позитивним впливом на практичну навчально-виховну діяльність соціальних педагогів і практичних психологів району.

